

Ο ΦΘΟΝΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΔΙΗΓΗΣΗ (Α΄ Βασ. ιζ΄-ιη΄)

Όταν ο Δαβίδ, το μικρόσωμο αλλά γενναίο τσοπανόπουλο, κατατρόπωσε με τη δύναμη της πίστης και προσευχής του τον αθλητικό γίγαντα Γολιάθ, ο λαός του Ισραήλ τόσο πολύ ενθουσιάστηκε, ώστε απ' όλες τις πόλεις άρχισαν όλοι να πανηγυρίζουν. Μάλιστα οι γυναίκες του λαού του ετοίμασαν ενθουσιώδη υποδοχή με μουσικά όργανα, χορούς και τραγούδια. Άρχισαν τότε να λένε τραγουδώντας: «Ο Σαούλ νίκησε χιλιάδες από τους εχθρούς, αλλά ο Δαβίδ νίκησε μυριάδες!»

Όταν όμως ο Σαούλ άκουσε τις επευφημίες αυτές, πικράθηκε μέσα του βαθιά και πειράχθηκε πολύ. Του φάνηκε υποτιμητικό για το πρόσωπό του το τραγούδι των γυναικών και είπε: «Ώστε, λοιπόν, στον Δαβίδ απέδωσαν τις μυριάδες και σ' εμένα απλώς τις χιλιάδες!...» και το σαράκι της ζήλειας άρχισε να τον κατατρώνει και να τον βασανίζει.

Τόσο πολύ μάλιστα τον τύφλωσε ο φθόνος, ώστε, καθώς σημειώνει η Αγία Γραφή, «καί ἦν Σαούλ υποβλεπόμενος τὸν Δαυΐδ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ἐπέκεινα» (Α΄ Βασιλ. ιη΄ 9). Δηλαδή, από τότε άρχισε να υποβλέπει τον Δαβίδ, να παρακολουθεί και να εξετάζει τις κινήσεις του με μάτι κακό, ύπουλο, μοχθηρό.

Έτσι, κάποια μέρα, που ο Δαβίδ έψαλλε με τη γλυκιά του φωνή κι έπαιζε λύρα, για να διασκεδάσει τη μελαγχολία και δυσθυμία του Σαούλ, εκείνος σε ένα ξέσπασμα μίσους, ζήλειας και παραφοράς εκσφενδόνισε με ορμή το δόρυ του, που ως τότε το στριφογύριζε παίζοντας στα χέρια του, δήθεν αδιάφορα. Το εκσφενδόνισε ύπουλα, σημαδεύοντας τον Δαβίδ για να τον σκοτώσει! Ευτυχώς όμως ο Δαβίδ το αντιλήφθηκε εγκαίρως, παραμέρισε αστραπιαία το κορμί του και το απειλητικό και παρά λίγο δολοφονικό δόρυ έπληξε τον τοίχο και έμεινε καρφωμένο εκεί. Τι φοβερό! Το πάθος της ζήλειας έσπρωξε έναν χρισμένο βασιλιά σε απόπειρα φόνου, απόπειρα εγκλήματος, εναντίον μάλιστα ενός γενναίου και αθώου ανθρώπου του περιβάλλοντός του, του Δαβίδ.

Αλλά το κακό δεν σταμάτησε ως εδώ. Διότι ο Σαούλ όχι μόνο δεν μετάνιωσε για την εγκληματική του απόπειρα, αλλά προχώρησε με αμείωτο μίσος να εξοντώσει τον Δαβίδ όπως αλλιώς μπορούσε. Γι' αυτό και ο Δαβίδ έφυγε από το παλάτι και κρυβόταν στα δάση και τις σπηλιές. Ο Σαούλ τον καταδίωκε με τους άνδρες του από βουνό σε βουνό, τυφλωμένος από πάθος εκδίκησης. Μα δεν είχε φταίξει σε τίποτα ο Δαβίδ. Αντιθέτως πάντοτε στεκόταν με

σεβασμό απέναντι στον βασιλιά Σαούλ, με λεπτότητα και διάθεση να τον εξυπηρετεί. Αλλά ήταν στη μέση, βλέπετε, το καταραμένο σαράκι του φθόνου. Ήταν το κατόρθωμά του εναντίον των Φιλισταίων, η πρωτοφανής εκείνη νίκη κατά του Γολιάθ. Ήταν και τα χαρίσματα και προσόντα που είχε λάβει από τον Θεό ο ηρωικός και χαριτωμένος γιός του Ιεσσαί, ο Δαβίδ. Και όλα αυτά βάραιναν στην ψυχή του μοχθηρού, του μελαγχολικού και ζηλότυπου βασιλιά. Γι' αυτό και τον καταδίωκε στα βουνά και στα λαγκάδια. Ήθελε να τον βγάλει από τη μέση... να τον σκοτώσει!

Όπως ο Κάιν από φθόνο σκότωσε τον αδελφό του τον Άβελ... Όπως τα παιδιά του Ιακώβ πούλησαν ως δούλο τον αδελφό τους τον Ιωσήφ που τον μισούσαν θανάσιμα... Όπως και οι Ιουδαίοι, οι Γραμματείς και Φαρισαίοι «διά φθόνον παρέδωκαν» (Ματθ. κζ' 18), εξαιτίας του φθόνου τους συνέλαβαν τον Θεάνθρωπο Κύριο και τον παρέδωσαν για να σταυρωθεί. Ο φθόνος... Τι καταστρεπτικό πάθος! Δεν είναι μικρό αμάρτημα λοιπόν η ζήλεια και ο φθόνος. Είναι μεγάλο παράπτωμα και πολύ επικίνδυνο! Ας επιμείνουμε όμως λίγο περισσότερο τώρα για να δούμε το πάθος αυτό πώς εμφανίζεται στη δική μας ζωή.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

1. Τι είναι ο φθόνος; (...)

Είναι η πικρία, η δυσαρέσκεια, η αντίδραση, ο εσωτερικός πόνος που νιώθει ο άνθρωπος για την επιτυχία, τη χαρά, τις νίκες, και την προκοπή του πλησίον. Είναι κάποιος έξυπνος, καλός μαθητής, χαρούμενος, τον επαινούν οι άλλοι; Ο φθονερός πονά, στενοχωριέται. Ο Μ. Βασίλειος λέει ότι «ο φθόνος λύπη εστί της του πλησίον ευπραγίας». Είναι όμως και η χαρά, η ικανοποίηση στις αποτυχίες, ατυχίες και θλίψεις του άλλου. Περνά δοκιμασία; είχε αποτυχία; έχει κάποιο ελάττωμα; Χαίρεται, ενθουσιάζεται ο φθονερός. Κι είναι η χαρά αυτή που λερώνει και κατεβάζει τον άνθρωπο.

2. Ποια είναι η αιτία του φθόνου; (...)

Ο φθόνος κυρίως είναι καρπός του εγωισμού, του πληγωμένου εγωισμού, του εγωκεντρισμού. Είναι και αποτέλεσμα της απιστίας ή της ατελούς πίστης, γιατί αν πιστεύω στον Θεό μ' όλη μου την καρδιά, δεν θα δεχτώ ποτέ τη σκέψη ότι ο πλησίον μου έχει πολλά κι εγώ τίποτα. Η πίστη στον Θεό θα μου εξασφαλίσει την ειρήνη της ψυχής μου και τη δύναμη να αγωνιστώ με ό,τι ο Θεός μου προσφέρει.

3. Ποιους ζηλεύουμε συνήθως στην καθημερινή μας ζωή; (...)

Αδέλφια, φίλους, συμμαθητές ή άλλους συνομηλίκους. Σπάνια φθονεί κάποιος έναν μεγαλύτερό του ή ένα νήπιο. Π.χ. μπορεί να ζηλεύουμε όταν...

...ένας μαθητής είναι καλύτερος από εμάς. Αν πήρε μεγαλύτερο βαθμό.

...κάποιος έχει ένα χάρισμα περισσότερο, είναι καλύτερος παίκτης κλπ.

...ακούμε να επαινούν τους άλλους ή να τους δείχνουν περισσότερη προτίμηση ή αγάπη

...κάποιος έχει ένα στυλό όμορφο, ένα καινούριο ρούχο κλπ.

4. Τι συνέπειες έχει το πάθος του φθόνου; (...)

α. Ο φθονερός καταστρέφει τον εαυτό του:

Ανακοίνωσαν κάποτε στον βασιλιά της Σπάρτης τον Άγη, ότι ορισμένοι άνθρωποι τον φθονούσαν. Κι εκείνος απάντησε: «Τους καημένους, τους λυπάμαι ειλικρινά... Αυτοί υποφέρουν διπλά. Πρώτον για το ελάττωμα που έχουν, και ύστερα για τα καλά που βλέπουν ότι έχω εγώ». Πράγματι ο φθονερός υποφέρει! Οι άλλοι διαβάζουν, μορφώνονται, παίζουν, χαίρονται. Ο ζηλιάρης; δεν μπορεί να ησυχάσει: Σκυθρωπός, με σκοτεινιασμένη όψη, με θολωμένα μάτια, με λόγια σκληρά και πικρόχολα, με τον λογισμό να τον βασανίζει: Γιατί αυτός και όχι εγώ;...

Η ζήλεια ρουφάει από την ψυχή όλη της τη δροσιά και την ικμάδα. Με την άδικη σύγκριση που δημιουργεί, παραλύει την όρεξη του ανθρώπου να δημιουργήσει, να προσφέρει έργο με βάση τα δικά του χαρίσματα.

Ένας ινδικός μύθος αναφέρει πως κάποτε στην Ινδία υπήρχε ένα παράξενο πουλί που όταν ήταν καλός καιρός και όλα τ' άλλα πουλιά κελαηδούσαν, αυτό έκρυβε το ράμφος του μέσα στα πούπουλά του και βυθιζόταν σε βαθιά μελαγχολία. Όταν όμως ο καιρός χαλούσε και τα πουλιά σταματούσαν το κελάηδημά τους, τότε το περίεργο πουλί έκανε σάν μεθυσμένο. Έτρεχε παντού, κελαηδούσε, πανηγύριζε για την τόση κακοκαιρία. Έτσι και η ζήλεια διαστρέφει τον άνθρωπο, τον κάνει στη χαρά να λυπάται και στη λύπη να χαίρεται. Κι έτσι τον απομακρύνει από τους συνανθρώπους του, τον αποξενώνει, τον γεμίζει μοναξιά, μελαγχολία και απογοήτευση.

Το πιο σημαντικό: απομακρύνει τον άνθρωπο από τον Θεό. Κλείνει μακριά απ' την ψυχή το φως του Θεού. Ο Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος λέει ότι αυτός που μισεί τον αδελφό του και τον φθονεί βρίσκεται στο σκοτάδι και στο σκοτάδι περπατάει, και δεν βλέπει που κατευθύνει τα βήματά του (Α' Ιω. β' 11).

β. Ο φθονερός αδικεί σοβαρά τους άλλους:

Ο φθονερός αδικεί και συκοφαντεί αυτόν που ζηλεύει· λέει ψέματα εναντίον αυτού που φθονεί γιατί θέλει να βλάψει την υπόληψή του και να κλονίσει την εμπιστοσύνη που οι υπόλοιποι του έχουν· παρασύρεται από την επιθυμία να πάρει εκδίκηση σε βάρος του, να του προκαλέσει κακό, να τον ζημιώσει. Δεν είναι όμως μικρό πράγμα να βλάπτουμε την υπόληψη του συνανθρώπου μας· είναι σαν να τον σκοτώνουμε. Ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς ονομάζει τον φθόνο «δυνάμει φόνο».

Ο φθόνος ματαιώνει ή καταστρέφει τα μεγάλα και ωραία και ευεργετικά έργα των ανθρώπων. Είναι δύσκολο να αναμετρήσουμε πόσα μεγάλα και θαυμαστά έργα ματαιώσε ο φθόνος και πόσα άλλα τα έκανε συντρίμμια. Και είναι κρίμα, γιατί ο κουρασμένος και ταλαιπωρημένος κόσμος μας έχει τόση ανάγκη από την ανάπτυξη ωραίων έργων, πράξεων αγάπης και προσφοράς, οι οποίες συνήθως είναι αυτές που προκαλούν τον φθόνο.

Γι' αυτό και δίκαια ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος έλεγε ότι ο φθόνος είναι «τό μόνον των παθών αδικώτατον τε άμα και δικαιοτάτον· το μέν αδικώτατον, ότι πάσι τοίς καλοίς διοχλεί (είναι μεν πολύ άδικο, γιατί ενοχλεί τους καλούς), το δέ δικαιοτάτον, ότι τήκει τους έχοντας (είναι όμως και πολύ δίκαιο γιατί λιώνει αυτούς που έχουν το πάθος)».

5. Πώς θα πολεμήσουμε τον φθόνο; (...)

- i. Με τη μετάνοια και την εξομολόγηση. Το πρώτο πράγμα που χρειάζεται είναι να αναγνωρίσουμε το πάθος και να το ομολογήσουμε. Γιατί συχνά δικαιολογούμαστε στον εαυτό μας λέγοντας ότι αυτό που νιώθουμε δεν είναι ζήλεια αλλά «δίκαιη» αγανάκτηση επειδή μας παραγκωνίζουν, δεν μας υπολογίζουν, ενώ τον άλλον «άδिका» τον εκτιμούν τόσο πολύ. Αν λοιπόν το εντοπίσουμε πραγματικά μέσα μας, να το εξομολογηθούμε στον πνευματικό μας και να ζητήσουμε τη συμβουλή του.
- ii. Με την προσευχή. Να προσευχηθούμε και να ζητήσουμε τη βοήθεια του Κυρίου μας για να απαλλαγούμε απ' αυτό το πάθος. Να προσευχηθούμε επίσης και για εκείνον που ζηλέψαμε, να τον έχει ο Θεός καλά, ευλογημένο, δυνατό, χαρούμενο.
- iii. Με την καλοσύνη. Αν ο συμμαθητής ή ο φίλος μου που κάποτε ζήλεψα, βρεθεί σε δύσκολη θέση (αρρώστια ή άλλη δοκιμασία) να τρέξουμε να του συμπαρασταθούμε με κάθε δυνατό τρόπο. Αν πάλι τον δούμε να πετυχαίνει, να τιμάται, να τρέξουμε να τον συγχαρούμε με ειλικρίνεια. Αυτή η καλοσύνη, η άδολη και αγνή προς όλους αγάπη εξουδετερώνει τη ζήλεια, κλείνει την πόρτα της ψυχής μας στον φθόνο.
- iv. Με τη σκέψη ότι όλοι έχουμε χαρίσματα. Πρέπει ακόμα να καταλάβουμε ότι ο Θεός δεν έχει δώσει χαρίσματα και ταλέντα μόνο στους άλλους. Ο Πανάγαθος Θεός μοίρασε τα «τάλαντα» με δικαιοσύνη σε όλους, ανάλογα με τη δύναμη καθενός, έτσι ώστε όλοι να

χαιρόμαστε τα δώρα Του. Δεν έδωσε όμως τα ίδια σε όλους για να έχουμε ανάγκη ο ένας τα χαρίσματα του άλλου. Αν λοιπόν σκύψουμε με περισσότερη αυτοσυγκέντρωση στον εαυτό μας, θα δούμε ολοκάθαρα πως μπορεί να μην έχουμε αυτό που ζηλεύουμε στον άλλον, έχουμε όμως άλλα χαρίσματα εξίσου μεγάλα και χρήσιμα για εμάς και τους γύρω μας που περιμένουν να τα αξιοποιήσουμε, να δημιουργήσουμε πάνω σ' αυτά και να τα πολλαπλασιάσουμε γιατί αυτό θέλει από εμάς και ο Θεός και ο κόσμος γύρω μας.

Ας πάρουμε λοιπόν απόφαση να ξεριζώσουμε το πάθος της ζήλειας από τη ζωή μας! Να κρατήσουμε μόνο την «καλή ζήλεια». Ποια είναι αυτή;... Μας την υποδεικνύει ο απόστολος Παύλος: «ζηλούτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα» (Α' Κορ. ιβ' 31). Να επιδιώκετε να αποκτήσετε τα χαρίσματα που είναι τα περισσότερο ωφέλιμα. Με άγια ζήλεια λοιπόν να αγωνιζόμαστε να μιμούμαστε τα καλά που θαυμάζουμε στους άλλους, για να ανεβαίνουμε μαζί τους τον ανηφορικό δρόμο για την κατάκτηση των κορυφών της αρετής!